

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Peccato cooperari

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

PECCATO COOPERARI.

Cooperari
peccato al-
terius, pec-
catū est.

Peccato alterius cooperari, est
species scandali actiui per se,
ex suo genere peccatum mortale, sicut
de reliquis scandali speciebus, dicemus
infra V. Scandalum. Et quidem, si actio
sit intrinsecè mala, eius cooperatio ex
nulla quantumuis virgenti causa, potest
iustificari; vnde comœdias audientes, &
sua pecunia, comœdos in eo officio fo-
uentes, non excusantur à peccato scan-
dali. Vide V. Comœdia. numero 2. si verò
sit indifferens, poterit quis ex aliqua
gravi causa illi cooperari, quamuis alio-
qui sciat fieri cum mala intentione; &
cum peccato. Præsertim si concurrat vt
causa remota.*

Excusatur
tamen, qui
currit vt
causa re-
mota.
Præsertim
ex necessi-
tate.
Vt si quis
ad vitandū
magnum in-
commodum
comodaret
cubiculum
amico for-
nicaturo.
Seruus con-
ducere cō-
cubinam
in domum
heri.

2 Ex quo ultimo capite, licitum est
locare domum meretrici, vel vsurario:
etiā si nulla grauis causa concurrat,
quia locatio domus nimis à peccato
remota est, cum non sit eius mate-
ria; vel occasio. Vide V. Locare, à nu-
mero 2.

3 Ratione NECESSITATIS lici-
tum est commodare cubiculum petenti
illud ad fornicandum, vt vitetur mag-
num incommodum: quia talis commo-
datio est de se indifferens, & sola abutē-
tis voluntate ordinatur ad malum. Ma-
rulus tom. 1. disp. 2. c. 5. dub. 10. corol. 4. num.
295. par. 3. tr. 6. ref. 45.

4 Licitum esse secundo, ait Palaus
tom. 1. tr. 6. disp. 7. punct. 11. quod famulus
conducatur concubinam in domum heri,
si ad sit aliquod graue & proportiona-
tum damnum; quia iam supponitur,
quod inter herum & concubinam con-
uentum sit ad peccandum: conditio ve-
rò illa indifferens est. Layman verò lib. 2.
tr. 3. c. 13. num. 15 permittit famulo, quod
fornicam per ianuam intromittat, fa-
ciem præferat, lectum sternat, &c. non
tamen quod à domo euocet, & per pla-
teas conducatur; quia hoc videtur vix fie-
ri posse sine aliqua inductione ad pecca-
tum, quamuis parata sit. At Sanchez in

sum. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 25. quamuis
simplicem comitarum permittat, tamen
illicitum esse inquit concursum physici-
cum, ferendo, v. g. in sella, curru, &c. ra-
tione solius famularus, sed requiri ali-
quod seruorum damnum notabile. par.
5. tr. 7. ref. 29. At mihi & Merolla tom. 1.
disp. 2. c. 4. dub. 10. concl. 3. num. 280. excu-
sandi videntur aurigæ, vulgò sigisteri fe-
rentes concubinam eò, vbi sciunt pec-
caturam, ne lucrum amittant. par. 3. tr. 6.
ref. 1. & 46. in fine. Sed in ref. 36. tr. 5. 8.
Ex dictis, reprehendit Azorium permit-
tentem famulo, conducere concubinam
in domum heri.*

Vel eñ au-
rage, vul-
go (Sigisteri)
d. ferris

5 Tertio, si famulo immineret gra-
ue aliquod detrimentum, vti si dominus
sit illum expulsurus, & sic cogendus sit
mendicare, vel penuriam pati; præci-
puè cum non inueniat alium dominum,
qui eadem obsequia non petat, vel si
eum dominus esset contiuè obiurga-
turus, concrepaturus, debita mercede
fraudaturus, & similia licitum ei esse,
ait Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct.
11. numero 5. & 7. cooperari peccato do-
mini proximo, dummodo actio sit in-
differens, & ex prauo dominiano animo in
malum finem ordinata, & in specie vo-
lenti ascendere per fenestram in do-
mum concubinæ, pedes sustinere, sca-
lam exponere: item dicere concubinæ,
Dominus meus dicit, vt illum hac nocte
expectet, vel eum videas. Item signare
locum, vbi sit concubina, quia om-
nes hæ actiones sunt indifferentes p. 5.
tract. 7. ref. 28. & ex parte in par. 3. tract. 5.
solus 36. 8. Item deducitur. Immo eas
omnes excusat Hurtadus in 2. 2. disp. 10.

Itē, si ser-
uus susti-
neat pedes,
vel scalam
domino as-
cendens per
fenestrā in
domū me-
reticis.

diff. 9. ratione solius vtilitatis in add. ad
tract. 7. par. 3. 5. Primo Item (sed sub du-
bicatione) licitum esse inquit Palaus,
litteras scribere, & deferre ad concubi-
nam, verba turpia continentes, ad eui-
tandum aliquod graue damnum; quia
hoc vtrumque non est intrinsecè ma-
lum, si absit scribente & deferente ma-
lus finis, possunt enim talia verba scribi
ad ponderandam illorum maliciam, sicut
à Doctores scribi solent; item non ex
proprio Marte, sed alieno, non se-
riò,

Quid, si scri-
bat, & dese-
rat litteras
amatoris
as?

riò, sed irrisoriè: & eodè pacto deferri, ad ponderandam malitiam, & vt irrideantur, vel conferantur. Sed contrarium tenet Sanchez *vbi sup* num. 26. existimans, talia verba esse intrinsecè mala p. 5. tr. 7. ref. 27. Ecce omnino tenendum est par. 3. tract. 5. ref. 36. § Et dicitur. Secus si litteræ solum dicant, vt concubina ad se veniat in nocte: quia hæc verba sunt in differentia, *ibid* tr. 6. resolut. 46. §. Notandum.

Rufus excusatur à necessitate, pingens amasio imaginem concubina.

6 Quarto excusatur à peccato scandalosi, qui, vigente gravissima causa, pingit imaginem concubinæ amasio: quia hæc quoque actio de se indifferens est, bono vsu servire potest Ita Palauus *pñct.* 12. n. 6. contra Azorium *to. 2. lib. 12 c. ult.* q. 9. Gravissima causa non esset amissio lucri, sed metus mortis, vulneris, &c. par. 5. tr. 7. ref. 6.

Non autē construens infideli idolum. Aut Iudæo Synagogæ.

7 Quinto Palauus *tract. 6. n. 7.* contra Coninch *in 2. 2. disp. 18. dub. 13. n. 213.* excusat pingentem, vel fabricantem idolum infideli metu mortis, &c si non postulari fieri in contemptum Religionis, quia talis constructio non est intrinsecè mala, & artifex cooperatur illi in re petita, quæ est indifferens, non in intentione, quæ est mala. Idem potiori iure dicendum putat Mendoza *in 2. 2. disp. 76. sectio. 6. §. 181.* de constructione Synagogæ Iudæorum, quia hæc illis permittitur. Quod verò ait D. Thomas *apud ipsum* exercentem artem, qua nemo potest bene vti vt constructentem idola peccare, interpretatur Mendoza dictum de eo, qui absque necessitate se illi arti addicit, cum possit aliam exercere. Sed in hac re opinio Coninch videtur tenenda, quia, licet constructio Idoli & Synagogæ, metaphysicè loquendo, possit à malo sine præscindere: moraliter tamen non potest: quia hic & nunc infideli iniqui cultus construuntur; & quidem construens, vt vendat hæhnicò adoraturo, videtur ipse aequaliter colere. *re. par. 5. tr. 7. ref. 6.*

Quamuis aliqui excusent vendentem idolum Genethico vt ludere, quemadmodum ex

8 At verò non esse improbableem, putat Coninch *vbi sup. concl. 1. numero 12.* quod liceat ex metu mortis idolum Genethico vt ludere, quemadmodum ex

eadem causa licet dare furi instrumenta, quibus alterius seras effringat, & gladium parato ad alium occidendum; talis enim venditio ex se, & prout proficiscitur à vendente, censetur fieri solum vt medium euadendi præsens periculum, non in honorem, aut cultum falsæ Religionis. Et hanc sententiam absolute tenent Valentia *to. 3. disp. 1. quæst. 10. punct. 6.* & Tannerus *tom. 3. disp. 1. q. 9. dub. 5. num. 144.* Sed Duallius *in 2. 2. q. 7. tr. 9. concl. 1.* & alij communiter contrarium docent *par. 5. tr. 7. ref. 46.*

9 Eodem pacto, vigente necessitate licitum esse, ait Mendoza *vbi sup. sect. 5. §. 99.* vendere agnum Iudæo immolaturò, siue paratus sit statim immolare, siue sciam postea suo tempore immolaturum. Quidquid in contrarium asserat Lorica *in 2. 2. q. 10 art. 9. n. 5. part. 5. tr. 7. re. §. 37. in fine.*

10 Vniuersaliter verò res, quæ communiter in malum finem emuntur, non licet vendere, nisi nobis constet, hic & nunc non peti in malum vsu. Vnde Pharmacopola passim venena vendere prohibentur. Liceret autem bona intentione conficere, & vendere res indifferentes, etiam si sciam, emptorem aliquando abuturum: modo emptio ex circumstantiis non appareat in malum finem ordinari, vt si quis perreret gladium, dum actu mortem alteri minuitur. Si verò quis patente officina omnibus exhiberet, tunc posset indifferentia vendere, etiam si quis ex aliquibus signis coniceretur emere in malum finem. Nisi quod si posset absolute, vel magna ex parte peccatum illius impedire absque magno incommodo, ad hoc teneretur. Quæ omnia docet Coninch *conclus. 2. numero 217.* & deinceps. Sic etiam docet Sanchez *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 13.* contra Reginaldum *tom. 2. lib. 25. cap. 15. numero 269.* licitum esse, vendere meretrici succos & ornamenta, quæ probabiliter creduntur emi ad scandalizandum aliquem innocentem, si adsit iusta causa. Id quod etiam docet Salas *de empr. dub. 47. numero 2.* Addens licere vendi alcas, taxilos,

Aut agniti Iudæo immolaturò.]

Aut etiam.

Succos & ornamenta meretricis

Chartas 10s, & chartas lusoria iniuste lusuro. *par. lusoriasini 2. tract. 8. ref. 42. par. 4. tr. 3. ref. 60. & par. 5. iuste lusuro tr. 7. ref. 37. §. Vnde ex his.* Si vero ad sint alii, qui hæc vendant, & à quibus male usurus emere possit, excusatur talis vendens etiam ex hoc capite. *p. 5. tr. 7. ref. 38. in fine.*

An possint ministrari in differencia aliis transgressivo præceptum. *Unde Sanchez numero 16. excusat universaliter ministrantes in differentia ei, qui alias transgressurus esset præceptum si non sit ita proxime ad peccatum ordinata, ut per se meritò censenda sint mala. Sed Sanchez de charit. disput. 10. sect. 3. num. 2. & alii obstant, quia quod alius sit ministraturus, non tollit concursum alterius, qui ministrat, & sic non obstat quod quis alias in die ieiunii sit cenaturus, quin tu pecces cenam ministrando. Vide V. Iustinum, à n. 39. ubi etiam invenies, quid dicendum sit de famulis & tabernariis cenam exhibentibus in die ieiunii.*

Vt cenam non ieiunantur? *12 Ministrans Sacerdoti celebranti in peccato mortali, cum alias possit celebrare in gratia, confitendo, vel contritionis actum eliciendo, non peccat. Ita Granado in 3. part. contr. 3. tractat. 5. disputat. ult. numero 10. Sed limitat Ochagavia de Sac. in gen. quest. 24. numero 5. si non possit commodè ministerium recusare, ut quia secus expellitur à domino accusabit scandalum, &c. Quod etiam procedit in ministrantibus Episcopo ordinanti. p. 5. tr. 7. ref. 4. §. Non desinam.*

Aut Episcopo ordinanti *13 Sexto excusantur à peccato, & excommunicatione cap. ita quorundam ex metu mortis, & verberum, Christiani captivi in turcibus Turcarum propugnacula edificantes, sarcinas, machinas, & arma necessaria ad bellum afferentes contra Christianos, nam licet peccatum, ad quod materialiter cooperantur perniciosum sit; tamen illorum cooperatio non est adeò propinqua, ut sine illa damnum non inferretur; alii enim non deessent. Non liceret tamen tormenta in Christianos dirigere & ignem applicare, seu damnum dire-ctè in personas illorum inferre. Immo nec liceret prædicta in casu, quo*

re seodevenissent, ut Christiani, ipsis reluctancibus, facili negotio vincerent: Non tamen quiarunc generetur postponere propria vitam bono communi Reipublicæ. Ita Sanchez sum. tomo 1. lib. 1. c. 7. n. gentes. 18. & alii contra Tolerum lib. 1. c. 24. p. 3. tr. 5. ref. 36.

14 Addit Coninch in 2. 2. disp. 31. dub. 7. numero 104. non licere talibus captivis in terras Christianorum descendencibus, ex metu mortis damnum illis inferre in bonis externis, cremando, furando, & ad trimeses asportando. Sed ego cum Palao tomo 1. tract. 6. disp. 6. pract. 11. numero 12 existimo, licere: quia licitum est ad vitandam extremam necessitatem propriam vri rebus temporalibus alienis, & illas tradere minanti mortè, de vastare, &c. Et in tali casu dominus rerum esset irrationabiliter in vitus. Limito tamen cum Mendoza in 2. 2. disp. 76. sect. 3. §. 114. nisi Christiani essent in eadem necessitate sulphuris, domus, &c. par. 4. tr. 7. ref. 30.

15 Tertio, excusantur alterius peccato cooperantes IN BONVM FINEM, ut ea scilicet cooperatio maius malum devitet. Vnde volenti alias furari ab alio quo centum aureos licitum est cooperari ad furandos ab eodem 50 & in hoc dominus nec iniuriam patitur, in vitus esse rationabiliter potest, quia suis bonis bene consulitur. Id quod non procedit in bonis vitæ & corporis, quorum nimirum alter non est dominus, quia in his non præsumitur consensus, cum nec possit consentire. Vnde non licet volenti occidere cooperari ad abscissionem membri occidendi Pontius lib. 5. cap. 12. §. 5. num. 28. parti 5. tract. 7. ref. 19. §. Immo quando, & recitantes in add. §. Nota quinto.

16 Cum quo etiam §. 7. numero 53. eo-que-vero non est peccatum scandalum: nam iuramentum de ea tenet, cap. debitorum, de iur. Et ratio est quia solvens usuram non præbet peccandi materiam; sed patitur, quod alter recipiat. Nunquam enim solvere voluntarie par. 5. tractat. 7. ref. 12. Secus si quis pecuniam apud

Ita damnum inferentes bonis Christianorum cremando, furando, &c. Cum certa limitacione.

Tertio excusat bonum finis suadent minus malum ad vitandum maius.

17

18

19

usurarium absque necessitate deponat. Vide V. *Depositum*, n. 5.

17 **M**agistratus etiam permitteat concubinas ad vitandum maius malum, non peccant. **A**n etiam permitiendo comedias. Vide V. *Comœdia*, n. 3.

P E C U N I A

Pecunia in causa an, & quomodo restituenda.
Pecunia abscondita, & inventa, quæ propriè non sit thesaurus vero Domino, vel eius hæredibus, si compareant restituenda est: si verò non compareant, super hac fieri debet restitutio, sicut & super aliis bonis incertis. *Rebellus part. 1. l. 1. q. 15. sect. 2. Diana par. 9. tr. 3. ref. 16.*

Potest restitueri post sufficientem inquisitionem.
 2 Pecunia inventa, cuius dominus ignoratur, erogari debet in pauperes, pro sue usus. Ita Leslius, Molina, Valentia. Sed ego satis probabiliter assero inventa, post sufficientem inquisitionem, posse retineri ab inventore, etiam si dives sit. *part. 9. tractat. 5. resol. 16. vers. Et quidem.*

P E N S I O

Pensionis causa iusta quæ sint?
Pensio temporalis imponi potest ob servitium aliquod Ecclesiæ præstandum ab ipso pensionario, in cuius stipendium illa portio fructuum à beneficio seiungitur. Vel iam præstitum ab ipso vel eius consanguineis. Spiritualis, vel ob causam lucratiivam: quæ sit pia & honesta, ut quia pensionarius studiis vacat, hospitalitatem exercet & similia; vel ob onerosam, cum pensio sub onere conceditur resignanti, vel permuanti cum minori, vel cedenti liti & pensioni. Absque autem causa iusta, adhuc eius obtentionem licitam esse in conscientia tenent Canonistæ. Negant Theologi & probabilius. Sed prior opinio non est improbabilis. *p. 10. tr. 14. ref. 70.* Pensio tamen nulla vendi potest, in consilio Summo Pontifice *p. 10. tr. 16. re. 24. §. Sed quid.*

3 Bonac. de horis Canonice *disput. 1. Quis de cedente pensioni?*
quæst. 1. par. 4. num. 11. existimat, & merito eum, qui cesit pensioni quoad aliquam partem, non remanere exemptum ab obligatione recitandi officium Beate Virginis. Secus si liberaliter cesit pensioni intotum. Idem dicendum videtur de pensionario, qui consentit pensionem redimi accepta nonnullorum quinque, aut trium, annorum anticipata solutione: militat enim eadem ratio.

4 Pensio aliquando reservatur in capite, seu vita vnus, sed ad eummodum, & utilitatem alterius: nam propter leges Hispanicas beneficia, & pensiones illius regni non possunt conferri, nisi naturalibus, idè indicium est, ut pensio imponatur in capite alicuius Hispaniæ, penes quem verè resideat ius pensionis: sed tota utilitas pertineat ad aliquem Italem, cui Papa specialiter intendit eam gratiam facere, & quæ de causa constituarur tanquam procuratoris revocabilis ad illam exigendam: & quoniam hic uterque suo modo est pensionarius, idest, Hispanus ratione iuris, & Italus ratione commodi; & pensio completa accepta non subsistit nisi in utroque simul, hinc est, quod tam spiret per mortem vnus, quàm alterius, ut pluribus totæ decisionibus videri potest apud Garciam de beneficiis *parte 1. capite 5. numero 162.* in hoc igitur casu recitare officium B. V. pertinet ad illum, in cuius commodum assignata est pensio. Sic Bonac. Trullench; & Baldell. Non desunt aliqui existimantes oppositum. Propterea observantur, quod huiusmodi pensiones constituantur in persona, in vita Clericali constituta, aliunde obligata ad divinum officium recitandum. Ita Filiucius *tomo 3. tractat. 51. capite 9. quæst. 13. numero 19.* qui citat Garciam, & Suarez. *part. 10. tractat. 16. resolutio 95.*

4 Pensionis redemptio maxime si collatio eius simul sit spiritualis & temporalis, irritanda est, si absq; autoritate Patris fiat. *Garcias de beneficiis part. 1. cap. 5. & sic.*

Pensio non nunquam reservatur in capite, seu vita vnus.

Garcias de beneficiis part. 1. cap. 5. & sic.